

## CUPRINS

|                                                    |           |
|----------------------------------------------------|-----------|
| <b>Capitolul 1. Considerații introductive.....</b> | <b>11</b> |
|----------------------------------------------------|-----------|

|                                                                                                                          |           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Capitolul 2. Evoluția istorică a răspunderii penale a persoanelor juridice.....</b>                                   | <b>23</b> |
| §1. Dreptul roman.....                                                                                                   | 23        |
| §2. Dreptul Evului Mediu .....                                                                                           | 25        |
| §3. Răspunderea penală a persoanei juridice înainte și după<br>Revoluția Franceză .....                                  | 29        |
| §4. Evoluția răspunderii penale a persoanelor juridice<br>în common law .....                                            | 30        |
| §5. Ideea de răspundere penală a persoanelor juridice<br>în perioada codificărilor moderne .....                         | 34        |
| §6. Contribuția Asociației Internaționale de Drept Penal la<br>instituirea răspunderii penale a persoanei juridice ..... | 42        |

|                                                                                                                                                                                                                                             |           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Capitolul 3. Răspunderea persoanei juridice în dreptul penal<br/>internațional și în dreptul comunitar .....</b>                                                                                                                         | <b>44</b> |
| §1. Recomandarea Consiliului Europei nr. (88)18 privind<br>răspunderea întreprinderilor pentru săvârșirea de infracțiuni<br>din 20.10.1988.....                                                                                             | 45        |
| §2. Al doilea Protocol al Convenției privind protecția<br>intereselor financiare ale Comunității Europene adoptat prin<br>Actul Consiliului Uniunii Europene din 19 iunie 1997 .....                                                        | 47        |
| §3. Acțiunile Comune adoptate de Consiliul Uniunii Europene<br>în baza art. K3 al Tratatului UE referitoare la incriminarea<br>participării la o organizație criminală în cadrul statelor membre<br>și la corupția în sectorul privat ..... | 49        |
| §4. Convenția Europeană a Drepturilor Omului.....                                                                                                                                                                                           | 50        |

|                                                                                                                      |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| §5. Convenția pentru protecția mediului prin mijloace de drept penal din 4 noiembrie 1998.....                       | 50 |
| §6. Convenția penală împotriva corupției adoptată la 27 ianuarie 1999.....                                           | 52 |
| §7. Convențiile ONU privind corupția și lupta împotriva criminalității transnaționale organizate.....                | 53 |
| §8. Proiectul Corpus Juris privind dispozițiile penale pentru protecția intereselor financiare europene .....        | 54 |
| §9. Decizii-cadru ale Consiliului Uniunii Europene privind introducerea răspunderii penale a persoanei juridice..... | 57 |

#### **Capitolul 4. Principiile răspunderii penale și compatibilitatea acestora cu răspunderea penală a persoanei juridice .....64**

|                                                                                                         |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| §1. Principiile răspunderii penale. Generalități .....                                                  | 64  |
| §2. Vinovăția ca element al infracțiunii și condiție a răspunderii penale .....                         | 71  |
| §3. Este răspunderea penală a persoanei juridice fundamentată pe vinovăție? .....                       | 77  |
| 3.1. Teorii specifice dreptului continental .....                                                       | 79  |
| 3.2. Teorii specifice common law .....                                                                  | 88  |
| 3.3. Concepția dreptului român asupra răspunderii penale a persoanei juridice.....                      | 95  |
| §4. Soluții legislative privind elementul subiectiv al infracțiunii în cazul persoanei juridice .....   | 98  |
| 4.1. Soluții în dreptul continental .....                                                               | 98  |
| 4.2. Soluții în common law .....                                                                        | 102 |
| 4.3. Soluții în dreptul român .....                                                                     | 108 |
| 4.3.1. Formele legale ale vinovăției în cazul răspunderii penale a persoanei juridice infractoare ..... | 110 |

#### **Capitolul 5. Condițiile răspunderii penale a persoanei juridice .....112**

|                                                                                   |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------|-----|
| §1. Sfera persoanelor juridice care răspund penal. Aspecte de drept comparat..... | 112 |
| 1.1. Persoanele juridice de drept privat .....                                    | 113 |

|                                                                                               |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 1.2. Persoanele juridice în formare, lichidare sau transformare .....                         | 115 |
| 1.3. Entitățile colective lipsite de personalitate juridică .....                             | 120 |
| 1.4. Persoanele juridice străine.....                                                         | 123 |
| 1.5. Persoanele juridice de drept public .....                                                | 125 |
| §2. Persoanele juridice care pot răspunde penal în dreptul român .....                        | 130 |
| §3. Persoanele fizice care pot angaja penal persoana juridică. Aspecte de drept comparat..... | 134 |
| 3.1. Soluții specifice dreptului continental .....                                            | 136 |
| 3.2. Soluții specifice common law .....                                                       | 140 |
| §4. Persoanele fizice care pot angaja penal persoana juridică în dreptul penal român .....    | 144 |
| §5. Condiții de imputabilitate a actului material comis de persoana fizică .....              | 146 |
| 5.1. Aspecte de drept comparat.....                                                           | 146 |
| 5.2. Soluții specifice dreptului intern.....                                                  | 154 |

## **Capitolul 6. Infrațiunile care pot antrena răspunderea penală a persoanei juridice.....156**

|                                             |     |
|---------------------------------------------|-----|
| §1. Aspecte de drept comparat .....         | 156 |
| §2. Soluții specifice dreptului intern..... | 159 |

## **Capitolul 7. Cumulul răspunderii penale a persoanei juridice cu răspunderea penală a persoanei fizice.....162**

|                                             |     |
|---------------------------------------------|-----|
| §1. Aspecte de drept comparat .....         | 162 |
| §2. Soluții specifice dreptului intern..... | 170 |

## **Capitolul 8. Cauzele justificative și de neimputabilitate incidente în cazul persoanei juridice .....176**

|                                                                  |     |
|------------------------------------------------------------------|-----|
| §1. Cauzele justificative.....                                   | 183 |
| 1.1. Legitima apărare.....                                       | 184 |
| 1.2. Starea de necesitate.....                                   | 187 |
| 1.3. Exercițarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații..... | 189 |
| 1.4. Consimțământul persoanei vătămate .....                     | 191 |
| §2. Cauzele de neimputabilitate .....                            | 192 |

|                                                                                                                           |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Capitolul 9. Înlăturarea răspunderii penale sau a executării pedepsei în cazul persoanei juridice infractoare.....</b> | <b>198</b> |
| §1. Amnistia .....                                                                                                        | 198        |
| §2. Grațierea .....                                                                                                       | 200        |
| §3. Prescripția .....                                                                                                     | 202        |
| 3.1. Prescripția răspunderii penale .....                                                                                 | 202        |
| 3.2. Prescripția executării pedepsei .....                                                                                | 204        |
| §4. Lipsa plângerii prealabile, retragerea plângerii prealabile și împăcarea părților .....                               | 205        |
| §5. Reabilitarea.....                                                                                                     | 208        |
| <br><b>Capitolul 10. Sancțiunile aplicabile persoanei juridice.....</b>                                                   | <b>210</b> |
| §1. Aspecte de drept comparat .....                                                                                       | 210        |
| §2. Sancțiunile aplicabile persoanei juridice în dreptul penal român .....                                                | 217        |
| 2.1. Amenda ca unică pedeapsă principală .....                                                                            | 217        |
| 2.1.1. Limitele generale și speciale ale amenzii .....                                                                    | 218        |
| 2.1.2. Individualizarea pedepsei amenzii .....                                                                            | 220        |
| 2.2. Pedepsele complementare .....                                                                                        | 225        |
| 2.2.1. Dizolvarea persoanei juridice .....                                                                                | 226        |
| 2.2.2. Suspendarea activității sau a unora dintre activitățile persoanei juridice .....                                   | 230        |
| 2.2.3. Închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice .....                                                       | 232        |
| 2.2.4. Interdicția de a participa la procedurile de achiziții publice .....                                               | 234        |
| 2.2.5. Afișarea sau difuzarea hotărârii de condamnare .....                                                               | 235        |
| 2.2.6. Plasarea sub supraveghere judiciară .....                                                                          | 237        |
| 2.3. Pluralitatea de infracțiuni în cazul persoanei juridice infractoare .....                                            | 237        |
| 2.3.1. Concursul de infracțiuni .....                                                                                     | 238        |
| 2.3.2. Recidiva .....                                                                                                     | 242        |
| 2.3.3. Pluralitatea intermediară .....                                                                                    | 247        |
| 2.4. Măsurile de siguranță .....                                                                                          | 248        |
| §3. Aplicarea legii penale mai favorabile în cazul răspunderii penale a persoanei juridice .....                          | 256        |

|                                                                                                                                       |                |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| <b>Capitolul 11. Aspecte procedurale privind tragerea la răspundere penală a persoanei juridice .....</b>                             | <b>266</b>     |
| §1. Persoana juridică inculpat, parte în procesul penal.....                                                                          | 266            |
| §2. Procedura privind tragerea la răspundere penală a persoanei juridice.....                                                         | 269            |
| 2.1. Reprezentarea persoanei juridice în procesul penal.....                                                                          | 273            |
| 2.2. Citarea persoanei juridice.....                                                                                                  | 276            |
| 2.3. Măsurile preventive aplicabile persoanei juridice .....                                                                          | 278            |
| 2.4. Măsurile asigurătorii aplicabile persoanei juridice .....                                                                        | 284            |
| §3. Punerea în executare a pedepsei principale și a pedepselor complementare în cazul persoanei juridice infractoare.....             | 285            |
| 3.1. Punerea în executare a pedepsei amenzii .....                                                                                    | 285            |
| 3.2. Punerea în executare a pedepsei complementare a izolvării persoanei juridice.....                                                | 287            |
| 3.3. Punerea în executare a pedepsei complementare a suspendării activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice ..... | 288            |
| 3.4. Punerea în executare a pedepsei complementare a închiderii unor puncte de lucru.....                                             | 289            |
| 3.5. Punerea în executare a pedepsei complementare a interzicerii de a participa la procedurile de achiziții publice ...              | 289            |
| 3.6. Punerea în executare a pedepsei complementare a afișării sau difuzării hotărârii de condamnare .....                             | 290            |
| 3.7. Supravegherea executării pedepselor complementare aplicate persoanei juridice .....                                              | 291            |
| §4. Elemente de drept comparat .....                                                                                                  | 292            |
| <br><b>Capitolul 12. Aspecte practice privind tragerea la răspundere penală a persoanei juridice .....</b>                            | <br><b>296</b> |
| §1. Practica judiciară a instanțelor străine.....                                                                                     | 296            |
| §2. Practica organelor judiciare române .....                                                                                         | 299            |
| <br><b>Bibliografie.....</b>                                                                                                          | <br><b>305</b> |